

Biri Biraz Farklı Düşündü: Steve Jobs'ın girişim serüveni, ikinci şansı, iz bırakan mirası

Steve, bilgisayarların insanın günlük hayatta kullanabileceği doğal bir uzantısı olabileceğini öngörerek 1976'da, ortaklarıyla birlikte, Apple Computer'ı kurdu. Tüketici için ulaşılabilir, kullanıcı dostu bilgisayarlar ve arayüzler geliştirmek istiyorlardı [1]. Fakat, Apple Lisa (1983)(Apple'ın grafik arayüz (GUI) ve mouse'a sahip ilk bilgisayarı) ve Macintosh (1984)(daha gelişmiş ve daha ucuz, fansız soğutma teknolojisi, Orwell'in 1984 romanına atıfta bulunan güçlü reklam kampanyası: "1984, '1984' gibi olmayacak.") gibi geliştirilmesinde emek, inat, ve milyonlarca dolar harcanmasına ve inovatif olmasına rağmen (pahalılık nedeniyle) piyasada istenen sonuç alınamayan ürünler neticesinde; 1985'te Apple yönetim kurulu tarafından Jobs'ın tüm yetkileri alındı, fakat zaten son yıllarda CEO da değildi [2].

NeXT

Jobs, o sıralar Apple 'da birlikte çalıştığı takımından üyeler ile birlikte, "bir sonraki" adım, NeXT Computer'ı başlattı. Başlarda, iş ve eğitim sektörleri için, NeXTcube ve NeXTstation gibi günün piyasasına göre ortalamadan yüksek özellikli profesyonel bilgisayarlar ürettirler, fakat 5.000 - 10.000 \$ gibi yüksek fiyatları nedeniyle toplam satışları 50 bin adedi geçemedi [3]. Anlaşılan Steve, Lisa ve Macintosh'tan hala dersini almamıştı, müşterisinin kim olduğunu belirleyememişti [4].

1993 sonrası dönemde NeXT, donanım satışlarından verim alamadıklarını fark edip fabrikasını kapattı ve yazılıma odaklandı. İsmi NeXT Software olarak değiştirdi ve çalışanların %60'ını işten çıkardı.

- NextStep işletim sistemi (Nesne Tabanlı Programlama'yı (OOP) popüler hale getirdi. O zamanlar komut-satır-programlama kullanan sistemlerin sahip olmadığı, grafik arayüzleri görsel olarak programlamak için bir araca sahipti.),
- Windows bilgisayarlar ile çalışan firmaların ihtiyaçları için OpenStep Enterprise API,
- düşük donanımlı bilgisayarlarda da rahatlıkla çalışan WebObjects web geliştirme platformu (Dönemin normu statik sayfalar yerine, kullanıcı etkileşimine açık dinamik sayfalar servis edebiliyordu.),

gibi yenilikçi ürünler sattılar. Fakat şirket Apple tarafından satın alınana kadar, kendine büyük bir market bulamadı ve pek kazançlı sayılmazdı. [3][4][5]

Pixar

1986, Jobs, Star Wars'ın yapımcısı Lucasfilm'in bilgisayar grafikleri bölümünü 10 milyon dolara satın aldı ve 50 milyon dolar yatırım yaptı, bağımsızlaşarak Pixar (pixel+art) oldu [6][7][8]. Jobs'ın aklında aslında grafik işlemek için ürettikleri donanımları satmak vardı. Pixar Image Computer medikal ve jeofizik gibi bilimsel kullanımlar için pazarlansa da, 100.000 doları aşan fiyatı onu satılamaz kıldı, fiyat düşse bile en fazla 300 tane satıldı [8].

Pixar'ın bir diğer kurucu ortağı John Lasseter ise 3D animasyon kısa filmler üzerine yoğunlaştı. Luxo Jr. (ziplayan masa lambası olarak bildiğimiz karakter) kısa filmi Oscar adayı gösterilen, Tin Toy ise Oscar kazanan ilk 3D bilgisayar animasyonlu

(geleneksel 2D çizim animasyon değil) film oldu. Pixar kısa filmler ve animasyon yazılım teknolojileri üretmeye devam etse de, gelir yeterli değildi. Bu yüzden uzun metraj filmler yapmak için Disney ile anlaşılan Pixar, 1995'te dünyanın ilk tamamen bilgisayar animasyonlu uzun metrajlı filmi Toy Story'yi yayınladı, film 362 milyon \$ hasılat yaptı, bilgisayar animasyonunun karlı bir iş olabileceğini kanıtladı, şirket 1.5 milyar \$ değerine ulaştı. [6][8]

Sonrasında Pixar; Toy Story 2 (1999), Finding Nemo (2003), Ratatouille (2007), WALL.E (2008) gibi, Z kuşağının çocukluğunu süsleyen filmler üreterek devam edecek, gişede milyarlarca dolar toplayacaktır. 2006'da Disney tarafından 7.4 milyar dolara satın alınır. [6][8][9]

Think Different

Apple, 1996 civarında, MacOS işletim sisteminden yeterince memnun değildi, işlemci ve bellek yönetim sistemi özellikleri rakiplerinden geride kalıyordu. 1996'da NeXT'i 400 milyon dolara satın alarak kendi bünyesine kattı [10]. NeXTstep yazılımı, yeni MacOS 'un temeli oldu. Böylece Jobs da, danışman olarak Apple'a dönmüş oldu; 1997'de geçici CEO, 2000'de CEO oldu [3]. Bu dönüş, çalışanlar ve toplumca coşkuyla karşılandı, ve haklılıkları kısa zamanda finansal olarak da kanıtlandı.

Steve'in kendi ifadesiyle, Apple, kuruluş değerlerini unutma ve odaklanma problemi yaşıyordu, ürün sayısı (yelpazesi) ve maliyetler çok fazlaydı, basite dönülmeliydi. Çalışanlar azimli, fakat plan yanlıştı. Yönetimin Steve'i geri getirmek isteme sebeplerinden biri de buydu. Steve, Apple'a döndüğü ilk 10 haftada, devam eden veya planlanmış projelerin %70'ini durdurduğunu açıkladı. [11]

Jobs, 2011'de sağlık sebepleriyle CEO'luktan istifa edene kadarki dönemde iMac, iPod, iPhone, iPad gibi ikonik ve inovatif ürünlerin gelişimine liderlik etti [10].

- iMac (1998), abisi Machintosh'un (1984) hatalarını tekrarlamadı. Düşük fiyatı, o günün gri bilgisayar kasalarının aksine 5 farklı renkli ve saydam tasarımı, kullanımı kolay arayüzü ile çok beğeni kazandı. Satışa sunulduğu (1299 \$) ilk 7 haftada 300.000 adet satıldı [12].
- iPod (2001), taşınabilir müzik normunun kasetli bir walkman olduğu dönemde, "cebine 1000 şarkı sığdır" sloganı ile, ilk nesil modeli bile günümüzde hala değiş-tokuş edilen bir koleksiyoncu eşyası haline geldi.
- iPhone (2007, 499\$), klavyesiz minimal tasarımı, hassas dokunmatik arayüzü, ve mobil işlemci gücünü kullanıcıya sunarak tüm telefon marketinin geleceğini hem donanım hem yazılım açısından belirleyecek bir öncü oldu. Piyasaya sürülmesinin 75. gününde bir milyonuncu birim satıldı; iPod için bu iki yıl sürmüştü [13].
- Apple'ın, kullanıcı gizliliği için yazılım rakiplerinden daha önce aldığı önlemler, ve genel ürün kalitesi, "It just works (sorun çıkarmadan çalışır) !" sloganını dillere pelesenk etti.

Jobs'ın "Farklı düşünmek" felsefesi, 1997-2002 Apple reklamlarının teması oldu, fakat sonrasında da "Apple kültürü"nün bir parçası olmaya devam etti. "İşte çılgın olanlar, uyumsuzlar, inatçılar, kuralsızlar; farklı şekillerde görüyorlar. Onları övebilir veya aynı fikirde olmayabilirsiniz, ama görmezden gelemezsiniz. Çünkü dünyayı değiştirebileceklerini düşünecek kadar çılgın olanlar, dünyayı değiştirirler." [14]. Kullanıcıların hayatlarını kolaylaştıran ürünler yapmaya odaklanmak sadece bir şirket vizyonu olmakla kalmadı; insanların sınırlarını zorlamalarını ve yaratıcı olmalarını teşvik eden bir toplumsal mesajdı.

Steve

“Apple’den kovulmak başıma gelen en iyi şeydi, işlerin nasıl yürüdüğünü yeniden öğrenmem gerekti.” [15]. “Yeniden bir acemi olmanın hafifliği” ile, inandığı yolda, kendine denemeler yapabilecek alanlar yarattı. Takım çalışması, ve müşteriye anlamak konularını zor yoldan öğrendi. NeXT ve Pixar’da geliştirilen teknolojiler günümüz yazılım ve eğlence sektöründe dolaylı yoldan büyük rol oynuyor.

Steve hep “bir sonraki şey”i düşündü; fonksiyonelliğin yanında, (özellikle Apple’da iken) en ince ayrıntısına kadar estetiğe kafa yordu. Sahneye heyecanla çıkıp yeni ürünleri bizzat kendisi tanıtır, kendinin ve şirketin özeleştirisini de sahnede yapardı. Takım elbiseli iş adamı değil, kot ve siyah kazak tarzı ile; minimal, modern, samimi bir tarz yakaladı. Bir şirket değil, bir topluluk yarattı. Şirketin, çalışan ve müşterileri yanında, fan kitlesi oluştu. Her yıl tekrarlanan ürün lansman etkinlikleri, bir müzik festivali gibi ilgi görüyor.

Jobs hakkında birçok kitap yazıldı, film çekildi, motivasyon ve girişimcilik konularında mutlaka değinilen bir isim haline geldi.

KAYNAKLAR

- [1] Jobs (2013) filmi. [imdb.com/title/tt2357129](https://www.imdb.com/title/tt2357129)
- [2] turkticaret.net/blog/basarisiz-girisimcilik-ornekleri-ve-cikarilacak-dersler
- [3] History of NeXT, Apple Explained, 2018. [youtube.com/watch?v=TdKkQyM9RME](https://www.youtube.com/watch?v=TdKkQyM9RME)
- [4] enhancv.com/resume-examples/famous/steve-jobs
- [5] computerhistory.org/blog/the-deep-history-of-your-apps-steve-jobs-nextstep-and-early-object-oriented-programming
- [6] pixar.com/our-story-pixar
- [7] biography.com/business-leaders/steve-jobs
- [8] How Steve Jobs Started Pixar, 2021. [youtube.com/watch?v=8F2808APBBg](https://www.youtube.com/watch?v=8F2808APBBg)
- [fotoğraf] psihoyos.com/image/I0000e2bgaFULJWA
- [9] the-numbers.com/movies/production-company/Pixar
- [10] britannica.com/biography/Steve-Jobs
- [11] Steve Jobs unveils the Think Different ad campaign, 1997. [youtube.com/watch?v=eEOnVYAVJKE](https://www.youtube.com/watch?v=eEOnVYAVJKE)
- [12] appleinsider.com/articles/20/04/19/how-apple-went-from-bust-to-five-million-colorful-imacs-sold
- [13] apple.com/newsroom/2007/09/10Apple-Sells-One-Millionth-iPhone
- [14] Think Different reklamı, 1997. [youtube.com/watch?v=5sMBhDv4sik](https://www.youtube.com/watch?v=5sMBhDv4sik)
- [15] Steve Jobs 2005 Stanford Commencement Address [youtube.com/watch?v=UF8uR6Z6KLc](https://www.youtube.com/watch?v=UF8uR6Z6KLc)